

เทคนิคในการตรวจสอบความถูกต้อง
ของร่างพระราชบัญญัติ

สารบัญ

หน้า

๑. ขั้นตอนที่ ๑ การตรวจสอบความถูกต้องของร่างพระราชบัญญัติ
ก่อนประธานวุฒิสภาพิจารณาอนุญาตบรรจุร่างพระราชบัญญัติ
ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้วเข้าระเบียบวาระการประชุม..... ๑
๒. ขั้นตอนที่ ๒ การตรวจสอบความถูกต้องของร่างพระราชบัญญัติ
ที่คณะกรรมการพิจารณาแล้ว ก่อนบันทึกเสนอประธานวุฒิสภา
พิจารณาอนุญาตบรรจุระเบียบวาระการประชุม..... ๑๒
๓. ขั้นตอนที่ ๓ การตรวจสอบความถูกต้องของร่างพระราชบัญญัติ
ภายหลังจากที่ร่างฯ ได้ผ่านการพิจารณาในวาระที่ ๓
ของที่ประชุมวุฒิสภาแล้ว..... ๑๔

เทคนิคในการตรวจสอบความถูกต้องของร่างพระราชบัญญัติ*

วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่สำคัญประการหนึ่งคือ การพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติที่ได้ผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ซึ่งหมายรวมถึง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญด้วย ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น วุฒิสภาอาจพิจารณาลงมติเห็นชอบกับสภาผู้แทนราษฎร หรือลงมติไม่เห็นชอบด้วย ซึ่งถือเป็นการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติไว้ก่อน หรืออาจลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติม การที่ วุฒิสภาจะลงมติเป็นอย่างใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเสียงส่วนใหญ่ของที่ประชุมเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามเมื่อร่างพระราชบัญญัติได้ผ่านการพิจารณาของวุฒิสภาแล้ว จะต้องส่ง ร่างพระราชบัญญัติกลับคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจะต้องเป็นร่างฯ ที่มีความ ถูกต้องสมบูรณ์เพราะหากมีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนเกิดขึ้น จะทำให้เกิดความ ยุ่งยากในการแก้ไขความผิดพลาดนั้นในภายหลังและทำให้เกิดความล่าช้าในการนำ ร่างพระราชบัญญัติประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป

โดยที่สำนักงานการประชุม สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา มีหน้าที่เกี่ยวข้อง กับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภา เริ่มตั้งแต่การบันทึกเสนอ ร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้วต่อประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณา อนุญาตบรรจุเข้าประชุมระเบียบวาระการประชุม มีหน้าที่ติดตามการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภาตั้งแต่วันแรกที่หนึ่ง วาระที่สอง และวาระที่สาม ตามลำดับ ตลอดจนมีหน้าที่ในการยืนยันผลการพิจารณาของที่ประชุมในแต่ละ วาระ เพื่อแจ้งผลการพิจารณาของวุฒิสภาไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวย่อม หมายความว่ารวมถึงการตรวจสอบความถูกต้องของร่างพระราชบัญญัติที่ได้ผ่านการ พิจารณาของวุฒิสภาก่อนที่จะส่งร่างพระราชบัญญัติไปยังสภาผู้แทนราษฎรด้วย

การตรวจสอบความถูกต้องของร่างพระราชบัญญัติที่เข้าสู่การพิจารณา ของวุฒิสภาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ซึ่งอาจจำแนกการตรวจสอบเป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การตรวจสอบความถูกต้องของร่างพระราชบัญญัติก่อน ประธานวุฒิสภาพิจารณาอนุญาตบรรจุร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติ เห็นชอบแล้วเข้าระเบียบวาระการประชุม

* โดย รพีพงศ์ ภูษฎาภิรมย์ ผู้อำนวยการกลุ่มงานพระราชบัญญัติ สำนักงานการประชุม สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

การตรวจสอบความถูกต้องของร่างพระราชบัญญัติในขั้นตอนนี้ ต้องดำเนินการภายในระยะเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัด เนื่องจากทันทีที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติจากสภาผู้แทนราษฎรระยะเวลาในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภาตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้จะเริ่มนับทันที ดังนั้น เพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลาในการพิจารณาของสภา จะต้องรีบเร่งบันทึกกราบเรียนประธานวุฒิสภาพิจารณาอนุญาตบรรจุร่างพระราชบัญญัติเข้าระเบียบวาระการประชุม เพื่อให้วุฒิสภาได้พิจารณาในการประชุมคราวถัดไป อย่างไรก็ตามก่อนการบันทึกกราบเรียนประธานวุฒิสภาพิจารณาอนุญาตบรรจุร่างพระราชบัญญัติเข้าระเบียบวาระการประชุม จะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับมาจากสภาผู้แทนราษฎรในเรื่องดังต่อไปนี้

๑. หนังสือนำเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ต้องตรวจดูว่ามีผู้ลงนามในหนังสือนำเสนอร่างฯ โดยถูกต้องหรือไม่ โดยปกติประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นผู้ลงนามในหนังสือนำเสนอร่างพระราชบัญญัติถึงประธานวุฒิสภา แต่ในกรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติราชการได้ รองประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นผู้ลงนามในหนังสือแทน

นอกจากนี้ ในหนังสือนำเสนอร่างพระราชบัญญัติจะมีเนื้อความบ่งบอกให้ทราบว่าร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรส่งให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไปนั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กำหนดระยะเวลาการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภาไว้ดังนี้

๑) กรณีเป็นร่างพระราชบัญญัติไม่เกี่ยวกับการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน

๒) กรณีเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน

อย่างไรก็ตาม วุฒิสภาอาจขอขยายระยะเวลาพิจารณาออกไปอีกได้ แต่ไม่เกิน ๓๐ วัน

ร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินหรือไม่ นั้น เป็นอำนาจของประธานสภาผู้แทนราษฎรที่จะวินิจฉัยตั้งแต่ก่อนพิจารณาบรรจุร่างพระราชบัญญัตินั้นเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรได้วินิจฉัยเป็นอย่างใดแล้ว หากกรณีเป็นที่สงสัยให้เป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะเป็นผู้วินิจฉัย ภายหลังเมื่อร่างพระราชบัญญัติได้ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สาม โดยสภาผู้แทนราษฎรมีมติ

เห็นชอบแล้ว จะต้องส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป และในหนังสือส่งร่างพระราชบัญญัติเพื่อให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไปนั้น ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะแจ้งให้ทราบว่าร่างพระราชบัญญัตินับใดที่ส่งให้วุฒิสภาพิจารณาเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หากประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้แจ้งก็ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการเงิน

ข้อสังเกต

หากต้องการทราบว่า ร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรส่งให้พิจารณาต่อไปเป็นร่างพระราชบัญญัติหรือไม่ ให้สังเกตดูจากเนื้อความในหนังสือนำส่งร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งมายังประธานวุฒิสภา

๒. สารบบร่างพระราชบัญญัติ

เนื้อความในสารบบจะบอกให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาวันเวลาและครั้งที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในแต่ละวาระ รวมทั้งวันเวลาที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ข้อพึงระวัง

สิ่งที่พึงระวังในการตรวจสอบความถูกต้องของสารบบคือ ผู้เสนอร่างที่ระบุไว้ในสารบบจะต้องมีจำนวนถูกต้องและสอดคล้องกับจำนวนบันทึกหลักการและเหตุผลที่แนบมาพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติ

๓. บันทึกหลักการและเหตุผล

ร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรเสนอให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไปนั้น จะต้องเสนอมาพร้อมกับหลักการและเหตุผลอย่างครบถ้วนตามจำนวนของผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา รัฐธรรมนูญได้กำหนดผู้มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติไว้ดังนี้

- ๑) คณะรัฐมนตรี
- ๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๓) ศาลหรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

๔) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ในการตรวจดูว่าบันทึกหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติ ครบถ้วนหรือไม่นั้น สามารถตรวจสอบเทียบเคียงกับจำนวนผู้เสนอที่มีระบุอยู่ใน สารบบร่างพระราชบัญญัติ กล่าวคือ บันทึกหลักการและเหตุผลจะต้องมีจำนวนเท่ากับ จำนวนผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาและสภาผู้แทนราษฎร ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น อาทิ ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. มีผู้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา รวม ๓ ฉบับ คือ

ฉบับที่ ๑ คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ

ฉบับที่ ๒ นายปรีชา สุวรรณทัต กับคณะ เป็นผู้เสนอ

ฉบับที่ ๓ นายวิชัย ชัยจิตวณิชกุล กับคณะ เป็นผู้เสนอ

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวของสภาผู้แทนราษฎร เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๓ ฉบับ ในวาระที่ ๑ และตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาในวาระที่สอง โดยให้ถือเอาร่างของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณา เมื่อร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้ผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สามแล้ว ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไปนั้น สภาผู้แทนราษฎรต้องเสนอบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติรับหลักการในวาระที่หนึ่งมาพร้อมด้วย คือบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ จำนวน ๓ ฉบับ ที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอและที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอ ดังกล่าวข้างต้น โดยจะวงเล็บผู้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ท้ายบันทึกหลักการและเหตุผลในแต่ละฉบับ

แต่ในกรณีร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ที่สภาผู้แทนราษฎรเสนอให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไปนั้น ถึงแม้ว่าในชั้นการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรจะมีผู้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จำนวน ๓ ฉบับ แต่เนื่องจากเนื้อความในบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ และร่างพระราชบัญญัติซึ่งนายวิชัย ชัยจิตวณิชกุล กับคณะเป็นผู้เสนอนั้น มีเนื้อความเหมือนกันทุกประการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจะได้ทำบันทึกหลักการและเหตุผลของผู้เสนอทั้งสองฉบับรวมไว้เป็น

ฉบับเดียวกัน และวงเล็บข้างท้ายว่า เป็นร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ และนายวิชัย ชัยจิตวณิชกุล กับคณะ เป็นผู้เสนอ

ข้อสังเกต

๑. บันทึกหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรส่งมาพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว จะต้องมิต่างกับจำนวนผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ ๑ โดยสามารถตรวจสอบเทียบเคียงรายละเอียดเกี่ยวกับผู้เสนอร่างฯ ได้จากสารบบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นของสภาผู้แทนราษฎร

๒. ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้วนั้น ในชั้นการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรมีผู้เสนอหลายฉบับ ถ้าในแต่ละฉบับ บันทึกหลักการและเหตุผลมีเนื้อความที่เหมือนกัน จะมีการนำมารวมไว้ในฉบับเดียวกันแล้วจะระบุรายชื่อผู้เสนอไว้ในวงเล็บท้ายหลักการและเหตุผลฉบับนั้น

นอกจากนี้ ถ้าในชั้นการพิจารณาในวาระที่สองของคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎร หากคณะกรรมการธิการได้ตั้งข้อสังเกตแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อความในเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรรับหลักการแล้ว และให้ถือเป็นหลักในการพิจารณาในวาระที่สอง เมื่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบในข้อสังเกตในการแก้ไขเหตุผลของคณะกรรมการ และให้ส่งข้อสังเกตนั้นไปยังคณะรัฐมนตรีตามข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎรต่อไป เมื่อร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ผ่านความเห็นชอบในวาระที่สาม แล้วเสนอให้วุฒิสภาพิจารณา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจะส่งบันทึกหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบให้แก้ไขตามข้อสังเกตของคณะกรรมการมาพร้อมด้วย และแสดงให้เห็นการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในเหตุผลของร่างพระราชบัญญัตินั้น

๔. บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้การเสนอร่างพระราชบัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติต้องมีบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติเสนอมาพร้อมด้วย ซึ่งบันทึกวิเคราะห์ฯ ถือเป็นเอกสารที่อธิบาย “โครงสร้างของร่างกฎหมาย” ให้แก่สมาชิกรัฐสภา และให้แก่สาธารณชนทราบว่า กฎหมายนั้นมีจุดหมายอย่างไร และกลไกและมาตรการที่กำหนดไว้ในบทกฎหมายนั้นจะสามารถทำให้การปฏิบัติการตามกฎหมายดังกล่าวไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้โดยมีประสิทธิภาพได้อย่างไร^๑ ดังนั้นเมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติแล้ว จะต้องส่งร่างพระราชบัญญัติพร้อมทั้งบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติเพื่อให้อุทธรณ์สภาใช้ประกอบการพิจารณาต่อไป

๕. การตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นของร่างพระราชบัญญัติก่อนบทบัญญัติเนื้อหา

๕.๑ ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ที่เป็นหัวเรื่อง)

ไม่ว่าจะเป็นร่างพระราชบัญญัติที่ยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับ หรือร่างพระราชบัญญัติฉบับแก้ไขเพิ่มเติม จะมีรูปแบบในการเขียนชื่อร่างฯ เป็นสี่บรรทัด คือ บรรทัดที่หนึ่ง จะมีการระบุว่าเป็น ร่าง

บรรทัดที่สอง จะบอกให้ทราบถึงลำดับศักดิ์ที่เสนอให้สภาพิจารณา ในที่นี้ก็คือ พระราชบัญญัติ

บรรทัดที่สาม เป็นชื่อของพระราชบัญญัตินั้น (ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีชื่อยาว ชื่อของร่างพระราชบัญญัติอาจมีมากกว่าหนึ่งบรรทัดก็ได้) ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมจะมีคำว่า (ฉบับที่ ..) ต่อท้ายชื่อร่างพระราชบัญญัติ

บรรทัดที่สี่ เป็น พ.ศ.

^๑ มนตรี รูปสุวรรณ, บทวิเคราะห์ทางวิชาการเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, หน้า ๔๙.

๕.๒ คำปรารภ

การเขียนคำปรารภ มีรูปแบบดังนี้

(๑) การตราพระราชบัญญัติขึ้นใช้บังคับเป็นครั้งแรก จะเขียนว่า “โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วย” หรือ “โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วย”

(๒) กรณีเป็นการยกเลิกกฎหมายเดิมทั้งฉบับแล้วตรากฎหมายขึ้นใหม่แทน จะเขียนว่า “โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วย ...”

(๓) กรณีเป็นการยกเลิกกฎหมายเดิมทั้งฉบับ จะเขียนว่า “โดยที่เป็นการสมควรยกเลิกกฎหมายว่าด้วย ...”

(๔) กรณีเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดิม จะเขียนว่า “โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วย ...”

๕.๓ การอ้างบทบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

โดยที่มาตรา ๒๙ ของรัฐธรรมนูญฯ กำหนดถึงการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพมิได้ ดังนั้น ในการตรากฎหมายใด ๆ ที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ จึงต้องอ้างมาตราที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจตรากฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ในกฎหมายนั้น ๆ ด้วย โดยเขียนขึ้นเป็นวรรคสองของคำปรารภ ดังนี้

(๑) การอ้างในพระราชบัญญัติใหม่

“พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ... มาตรา ... และมาตรา ... ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

(๒) การอ้างในพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ในการอ้างบทบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องทุกมาตราตามพระราชบัญญัติฉบับปัจจุบัน โดยไม่ต้องพิจารณาเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นว่าจะเกี่ยวข้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่อ้างทุกมาตราหรือไม่และหากร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมนั้นมีบทบัญญัติจำกัด

สิทธิมากกว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับปัจจุบันก็ต้องอ้างบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญเพิ่มเติมด้วย^๒

๖. การตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นของร่างพระราชบัญญัติในบทบัญญัติเนื้อหา

กรณีเป็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ในส่วนเนื้อหาของกฎหมายฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นการยกเลิกมาตรากฎหมายเดิมโดยไม่มีการบัญญัติบทมาตราขึ้นใหม่ หรือแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา วรรค อนุมาตราหรือเพิ่มมาตรา เพิ่มวรรค หรืออนุมาตราขึ้นใหม่ ซึ่งมีรูปแบบการเขียนในแต่ละลักษณะดังนี้

(๑) การยกเลิกมาตราของกฎหมายเดิมและไม่ได้บัญญัติความใหม่แทน วิธีเขียนคือ^๓

“ให้ยกเลิกมาตรา แห่งพระราชบัญญัติ ...”

- ในกรณีที่มาตราที่จะยกเลิกเคยมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาก่อน จะระบุงการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรานั้นในครั้งสุดท้ายไว้ด้วย เพื่อให้ทราบความเป็นมาของการแก้ไข

“ให้ยกเลิกมาตรา ... แห่งพระราชบัญญัติ ... ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ ... (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

(๒) การแก้ไขเพิ่มเติม

(๒.๑) การแก้ไขมาตราของกฎหมายเดิมและบัญญัติความใหม่ใช้แทน

“ให้ยกเลิกความในมาตรา ... แห่งพระราชบัญญัติ ... และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน”

(๒.๒) การแก้ไขมาตราในกฎหมายเดิมที่เคยมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาก่อนครั้งเดียวหรือหลายครั้งต้องระบุงครั้งที่มีการแก้ไขครั้งสุดท้าย

“ให้ยกเลิกมาตรา ... แห่งพระราชบัญญัติ ... ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ ... (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และให้ใช้ความเดิมต่อไปนี้แทน”

^๒ สงขลา วิชัยชัทคะ, เอกสารประกอบการบรรยายโครงการอบรมความรู้เบื้องต้นในการยกร่างกฎหมายและการให้ความเห็นทางกฎหมาย ภาคที่ ๑, หน้า ๒.

^๓ สงขลา วิชัยชัทคะ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔.

(๒.๓) การแก้ไขมาตราของกฎหมายจำนวนหลายมาตรา ซึ่ง
เป็นมาตราติดกันและบัญญัติความใหม่ใช้แทน

“ให้ยกเลิกความในมาตรา ... มาตรา ... และมาตรา ...
แห่งพระราชบัญญัติ ... และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน”

ข้อพึงระวัง

เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา แก้ไขเพิ่มเติมวรรค หรือแก้ไขเพิ่มเติม
อนุมาตราของร่างพระราชบัญญัติใด จะต้องตรวจสอบเลขมาตรา ลำดับวรรค และ
เลขอนุมาตราเดิมที่ระบุให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้มีความถูกต้องสอดคล้องกันด้วย

(๓) การเพิ่มมาตรากฎหมาย^๔

(๓.๑) การเพิ่มมาตราขึ้นใหม่ เขียนว่า

“ให้เพิ่ม ความต่อไปนี้ เป็นมาตรา ... แห่ง
พระราชบัญญัติ ... ”

(๓.๒) การเพิ่มมาตราซึ่งเคยถูกยกเลิกไปแล้ว เขียนว่า

“ให้เพิ่ม ความต่อไปนี้ เป็นมาตรา ... แห่ง
พระราชบัญญัติ ... ซึ่งถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติ ...”

(๓.๓) การเพิ่มวรรคในกฎหมายเดิม เขียนว่า

“ให้เพิ่ม ความต่อไปนี้ เป็นวรรค ... ของมาตรา ... แห่ง
พระราชบัญญัติ ...”

(๓.๔) การเพิ่มอนุมาตราในกฎหมายเดิม เขียนว่า

“ให้เพิ่ม ความต่อไปนี้ เป็น (...) และ (...)
ของมาตรา ... แห่งพระราชบัญญัติ ... ”

(๓.๕) การเพิ่มอนุมาตราในกฎหมายเดิมซึ่งมีหลายวรรค

เขียนว่า

“ให้เพิ่ม ความต่อไปนี้ เป็น (...) ของมาตรา ... วรรค ..
แห่งพระราชบัญญัติ ...”

^๔ สงขลา วิชัยทัตตะ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔.

ข้อสังเกต

ปัจจุบันได้มีการเพิ่มเติมเลขมาตราของกฎหมายมากขึ้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้วางแบบวิธีการเรียงลำดับเลขมาตราที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ซึ่งจากเดิมใช้แนวทางภาษาสันสกฤต (ทวิ ตรี จัตวา) หรือที่เรียกว่าระบบปกติสังขยาปรับเปลี่ยนเป็นการใช้ลำดับตัวเลขแทน ดังนี้^๔

๑) ในกรณีที่กฎหมายใดยังไม่เคยมีการเพิ่มมาตราขึ้นมาใหม่ในระหว่างมาตราเดิม ถ้าภายหลังจะมีการเพิ่มมาตราใหม่ให้เป็นระบบตัวเลข คือ มาตรา .. / ๑, มาตรา .. / ๒, มาตรา ๓ / ต่อเนื่องกันไป

๒) ในกรณีที่กฎหมายใดมีการเพิ่มมาตราขึ้นใหม่ไว้แล้วตามแบบภาษาสันสกฤต ถ้าต้องเพิ่มมาตราใหม่ต่อเนื่องจากมาตราอื่นที่มีใช้มาตราที่เพิ่มไว้เดิม มาตราที่เพิ่มใหม่นั้นให้ใช้ระบบตัวเลข เช่น เดิมมี มาตรา ๙ มาตรา ๙ ทวิ มาตรา ๙ ตรี และมาตรา ๙ จัตวา แล้วมีมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ ต่อเนื่องกันไป ถ้าต่อมาต้องการเพิ่มมาตราใหม่ในระหว่างมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ นั้น ให้ใช้มาตรา ๑๐ / ๑ มาตรา ๑๐ / ๒ ต่อเนื่องกันไป เช่นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือประมวลกฎหมายรัชฎากร ซึ่งพบทั้งมาตราทวิ และมาตรา .. / ๑ อยู่ในประมวลกฎหมายฉบับเดียวกัน) นอกจากนี้ หากเป็นกรณีมีความจำเป็นต้องเพิ่มมารตราระหว่างมาตรา ๙ มาตรา ๙ ทวิ ให้นำความที่จะเพิ่มนั้นใส่เป็นวรรคสองของมาตรา ๙ แทน

๓) เมื่อได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตราที่ใช้แบบภาษาสันสกฤตที่เพิ่มเติมไว้ทั้งหมดระหว่างมาตราใดมาตราหนึ่ง ให้เปลี่ยนไปใช้ระบบตัวเลขแทนทั้งหมด เช่น เดิมมี มาตรา ๙ ทวิ และมาตรา ๙ ตรี ต่อมามีการยกเลิกมาตราดังกล่าวและแก้ไขเพิ่มเติมใหม่ให้ใช้มาตรา ๙ / ๑ และมาตรา ๙ / ๒ แทน ทั้งนี้ หากมีการอ้างอิงอยู่ในกฎหมายอื่น เช่น อ้างมาตรา .. ทวิ ก็อาศัยการตีความช่วยได้ว่าเป็นการอ้างมาตรา .. / ๑ นั้นเอง

๔) ในกรณีที่กฎหมายใดมีการเพิ่มมาตราขึ้นใหม่ไว้แล้วโดยใช้แบบภาษาสันสกฤต ถ้าต้องเพิ่มมาตราใหม่อีกโดยเป็นมาตราต่อเนื่องกับมาตราเดิมที่เคยเพิ่มไว้แล้วให้ใช้ระบบภาษาสันสกฤตต่อเนื่องกันไปเพื่อเป็นลำดับภาษาเดียวกัน เช่น เดิมมีมาตรา ๙ ทวิ มาตรา ๙ ตรี และมาตรา ๙ จัตวา อยู่แล้ว ถ้าจะเพิ่มมาตราใหม่ต่อจากมาตรา ๙ จัตวา ให้ใช้มาตรา ๙ เบญจ

^๔ สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๒๐๔/ว ๑๕๓ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๓ เรื่อง การวางแบบกฎหมาย (การเปลี่ยนรูปแบบมาตรา .. ทวิ เป็นมาตรา .. / ๑)

ทั้งนี้ แนวทางทั้ง ๔ กรณีดังกล่าวข้างต้นให้นำมาใช้กับการแก้ไขเพิ่มเติม การแบ่งส่วนกฎหมายในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น “ส่วน” “หมวด” “ภาค” หรือการแบ่ง ส่วนกฎหมายที่เรียกชื่ออย่างอื่นและให้ใช้ในกฎหมายทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นระดับ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และกฎที่เรียกชื่ออย่างอื่น

๗. ผู้รักษาการตามกฎหมาย

ผู้รักษาการตามกฎหมาย กำหนดขึ้นไว้เพื่อให้ทราบว่าใครเป็นผู้มีหน้าที่ดูแลให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนั้น ซึ่งอาจจะเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงใดกระทรวงหนึ่งหรือหลายกระทรวงก็ได้ นอกจากนี้ประธาน รัฐสภา ประธานองค์กรอิสระ ก็เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ได้ เช่นกัน

ข้อสังเกต

๑. การตราพระราชบัญญัติขึ้นใหม่ทั้งฉบับที่มีบทบัญญัติมาตราจำนวนมาก มีการแบ่งเนื้อหาของกฎหมายเป็นหมวดเป็นส่วน บทบัญญัติเกี่ยวกับผู้รักษาการ จะบัญญัติไว้ก่อนเริ่มบทบัญญัติเนื้อหา แต่กรณีเป็นร่างพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นใหม่ทั้ง ฉบับมีบทบัญญัติมาตราไม่มากนัก บทบัญญัติผู้รักษาการจะบัญญัติอยู่ในมาตรา สุดท้าย

๒. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม โดยปกติจะไม่มีผู้รักษาการตามกฎหมาย เนื่องจากผู้รักษาการตามกฎหมายเป็นไปตามกฎหมายฉบับเดิม เว้นแต่ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมใดมีบทบัญญัติเอกเทศก็จะมีบทบัญญัติผู้รักษาการ ตามกฎหมายกำหนดด้วย ซึ่งจะบัญญัติไว้ในมาตราสุดท้าย

ขั้นตอนที่ ๒ การตรวจสอบความถูกต้องของร่างพระราชบัญญัติที่ คณะกรรมาธิการพิจารณาแล้ว ก่อนบันทึกเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณาอนุญาตบรรจุระเบียบวาระการประชุม

เมื่อคณะกรรมาธิการที่วุฒิสภาตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ในวาระที่ ๒ ซึ่งอาจจะเป็นคณะกรรมาธิการวิสามัญ หรือคณะกรรมาธิการสามัญประจำ สภาคณะใดคณะหนึ่ง ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว ประธาน คณะกรรมาธิการก็จะเสนอรายงานพร้อมทั้งร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการ พิจารณาเสร็จแล้วต่อประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาอนุญาตบรรจุเข้าระเบียบวาระการ ประชุม ทั้งนี้ เพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ในรายงานการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการพิจารณา สิ้นสุดแล้วอาจแบ่งออกได้เป็น ๒ ส่วน คือ

๑. ส่วนที่เป็นรายงาน ในส่วนนี้จะแสดงผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการตั้งแต่การพิจารณาชื่อร่าง คำปรารภ มาตรา ๑ แล้วเรียงตามลำดับเรื่อยไปจนถึงมาตราสุดท้าย โดยจะระบุไว้ด้วยว่าในการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ ในแต่ละมาตรานั้นมีการแก้ไขหรือไม่มีการแก้ไข มีสมาชิกเสนอ คำแปรญัตติหรือไม่ ถ้ามีผู้แปรญัตติ ผู้แปรญัตติพอใจตามที่กรรมาธิการชี้แจงหรือได้ ขอสงวนคำแปรญัตติไว้และมีกรรมาธิการขอสงวนความเห็นหรือไม่ ถ้ามีเนื้อความที่ สมาชิกขอสงวนคำแปรญัตติหรือกรรมาธิการขอสงวนความเห็น ข้อความที่สงวน ความเห็นมีว่าอย่างไร มาตราใดคณะกรรมาธิการตัดออกหรือคณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้น ใหม่ นอกจากนี้ในกรณีที่คณะกรรมาธิการได้ตั้งข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับ ร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วก็จะบันทึกไว้ในส่วนท้าย รายงานด้วย

๒. ในส่วนร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้ว ใน ส่วนนี้จะแสดงเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วใน แต่ละมาตรา โดยแสดงร่างเดิมที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว เนื้อความตาม ร่างเดิมที่คณะกรรมาธิการตัดออก เนื้อความของกฎหมายที่คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้น ใหม่ในแต่ละมาตรา

เมื่อคณะกรรมการได้เสนอรายงานการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่อประธานวุฒิสภา สำนักการประชุมก็จะทำบันทึกเสนอประธานวุฒิสภา เพื่อพิจารณาอนุญาตบรรจุร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว พร้อมทั้งรายงานของคณะกรรมการเข้าระเบียบวาระการประชุม

ข้อพึงระวัง

ก่อนการบันทึกเสนอร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้วต่อประธานวุฒิสภา ควรพึงระวังและต้องตรวจสอบในเรื่องดังต่อไปนี้

๑. ตรวจนับระยะเวลาในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภา เพื่อให้รู้ว่าวุฒิสภาจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในวันที่เท่าใด ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของประธานวุฒิสภาในการบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุม เพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาในวาระที่ ๒ และวาระที่ ๓ ได้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด

๒. ตรวจสอบว่าในส่วน of รายงานที่ได้สรุปผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตั้งแต่ชื่อร่าง คำปรารภ แล้วเรียงตามลำดับมาตราว่า มีการแก้ไขหรือไม่มีการแก้ไข มีมาตราใดที่คณะกรรมการได้เพิ่มขึ้นใหม่หรือตัดออกทั้งมาตรา และมีความถูกต้องสอดคล้องกับในส่วนเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติหรือไม่ ซึ่งการตรวจสอบความถูกต้องในเรื่องนี้ช่วยให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการของที่ประชุมวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่ได้โดยไม่มีข้อผิดพลาด เนื่องจากในการพิจารณาในวาระที่สองของที่ประชุมวุฒิสภา ผู้ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการของที่ประชุมวุฒิสภาจะอ่านผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมการ ตั้งแต่ชื่อร่าง คำปรารภ แล้วเรียงตามลำดับมาตรา

๓. ตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบกฎหมายในแต่ละมาตรา รวมทั้งต้องตรวจสอบว่าเนื้อหาในแต่ละมาตราที่มีเนื้อความเกี่ยวข้องกัน มีความสอดคล้องกันหรือไม่

ขั้นตอนที่ ๓ การตรวจสอบความถูกต้องของร่างพระราชบัญญัติ
ภายหลังจากที่ร่างฯ ได้ผ่านการพิจารณาในวาระที่ ๓ ของที่ประชุมวุฒิสภาแล้ว

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภาในวาระที่ ๓ ที่ประชุมจะลง
มติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร แต่ถ้าในการพิจารณาในวาระ
ที่สองได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ที่ประชุมจะลงมติว่าให้แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่แก้ไขเพิ่มเติม

ภายหลังจากที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแต่ละ
ฉบับจนจบการพิจารณาในวาระที่สามแล้ว กลุ่มงานพระราชบัญญัติก็จะดำเนินการ
ปรับปรุงแก้ไขถ้อยคำของกฎหมายในร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นทั้งฉบับให้ถูกต้อง
สอดคล้องกับมติของที่ประชุมวุฒิสภา ต่อจากนั้นก็จะตรวจทานร่างพระราชบัญญัติทั้ง
ฉบับทุกตัวอักษรโดยเทียบเคียงกับร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติ
เห็นชอบในวาระที่สามแล้ว ร่างที่คณะกรรมการกิจการของวุฒิสภาพิจารณาเสร็จแล้ว และ
มติในการแก้ไขเพิ่มเติมของที่ประชุมวุฒิสภา ทั้งนี้ เพื่อให้ร่างพระราชบัญญัติทั้งฉบับ
มีความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนที่จะส่งร่างฯ กลับคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎรในการ
ดำเนินการตรวจทานร่างพระราชบัญญัติกระทำด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

๑. เนื้อความของกฎหมายในมาตราใดที่ที่ประชุมวุฒิสภาเห็นชอบด้วย
กับร่างฯ ของสภาผู้แทนราษฎร ก็จะอ่านเนื้อความของกฎหมายในมาตรานั้นให้ตรงกับ
ร่างฯ ของสภาผู้แทนราษฎร

๒. เนื้อความของกฎหมายในมาตราใดที่ที่ประชุมเห็นชอบด้วยกับการ
แก้ไขเพิ่มเติมของคณะกรรมการ ก็จะอ่านเนื้อความของกฎหมายในมาตรานั้นให้ตรง
กับร่างฯ ที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว ซึ่งปรากฏอยู่ในรายงานของ
คณะกรรมการ

๓. เนื้อความในมาตราใดที่ที่ประชุมเห็นชอบด้วยตามที่สมาชิกวุฒิสภา
ได้สงวนคำแปรญัตติไว้ หรือเห็นด้วยตามที่กรรมการเสียงข้างน้อยได้สงวนความเห็น
ไว้ก็จะอ่านเนื้อความของกฎหมายในมาตรานั้น ให้ตรงตามที่สมาชิกวุฒิสภาได้สงวน
คำแปรญัตติหรือตามที่กรรมการได้สงวนความเห็นไว้ตามที่ปรากฏในรายงานของ
คณะกรรมการ

๔. เนื้อความในมาตราใดที่ที่ประชุมได้มีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็นอย่าง
อื่น ก็จะอ่านเนื้อความของกฎหมายในมาตรานั้นให้ถูกต้องตรงตามมติของที่ประชุม
กรณีนี้หากเกิดข้อสงสัยหรือไม่แน่ใจอย่างไร ก็สามารถตรวจสอบจากรายงานการ
ประชุมของวุฒิสภา หรือขอคำยืนยันความถูกต้องจากกรรมการที่พิจารณาร่าง
พระราชบัญญัติฉบับนั้นอีกครั้ง

หลังจากที่ได้อ่านตรวจทานร่างพระราชบัญญัติถูกต้องตรงตามมติของที่ประชุมวุฒิสภาทั้งฉบับแล้ว ก็จะจัดทำหนังสือยืนยันมติแจ้งผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของวุฒิสภาในวาระที่สามแล้ว ไปยังบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. จัดทำหนังสือเพื่อให้ประธานวุฒิสภาลงนามแจ้งไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรว่าที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับใดเสร็จแล้ว โดยเป็นการพิจารณาของที่ประชุมวุฒิสภาในการประชุมครั้งใด วันที่เท่าไร และผลการพิจารณาของวุฒิสภาในร่างพระราชบัญญัตินั้นอย่างไร เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร หรือมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติม

๒. จัดทำสารบบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ โดยในสารบบจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในแต่ละวาระของวุฒิสภานับตั้งแต่วุฒิสภารับร่างพระราชบัญญัติไว้พิจารณาในวาระที่หนึ่ง การพิจารณาในวาระที่สอง และผลการพิจารณาในวาระที่สาม รวมทั้งจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับครั้งที่ประชุมและวันเดือนปีที่มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ตลอดจนมติที่ประชุมในแต่ละวาระ นอกจากนี้หากวุฒิสภามีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัตินั้นก็จะแสดงเลขมาตราของร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาได้แก้ไขเพิ่มเติมไว้ในสารบบด้วย ทั้งนี้ เพื่อจะได้รู้ว่าวุฒิสภาได้แก้ไขเพิ่มเติมเนื้อความในมาตราใด เพิ่มมาตราใดขึ้นใหม่ หรือตัดบทบัญญัติในมาตราใดออกไปบ้าง อีกทั้งระบุวัน เดือน ปี ที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎรไว้ด้วย
